

Давиденко Ю.Г.,
вчитель-методист початкових класів
Житомирська міська гімназія № 3
м. Житомир, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

XXI століття – час переходу до високотехнологічного інформаційного суспільства, в якому якість людського потенціалу, рівень освіченості й культури всього населення набувають вирішального значення.

Комп'ютеризація суспільства, розвиток ефективних інформаційних технологій, стрімке зростання ролі та значення інформації в сучасному світі спричинили зміни інформаційної складової розвитку науки, соціального життя, сфер виробництва.

Аналіз наукової літератури показує, що проблема використання персонального комп'ютера на уроках української мови в початкових класах є складовою частиною досліджень в галузі педагогіки, психології та методики викладання української мови.

Проблема використання персонального комп'ютера на уроках української мови в початкових класах посідає важливе значення для формування особистості школяра і займає значне місце у навчально-виховному процесі.

Зважаючи на науково-практичне значення проблеми, доводиться констатувати, що психологічному та педагогічному аспекті вона залишається ще недостатньо вивченою.

Основні професійні інструменти вчителя початкових класів – це дитяча книжка (у тому числі і підручник) і живе усне мовлення, розраховане на сприйняття учнями молодшого шкільного віку. Тому чільне місце у формуванні дитячої особистості посідають уроки рідної мови (навчання грамоти, класне читання, позакласне читання, українська мова, уроки розвитку мовлення).

Використовуючи різноманітні дидактичні засоби, наочні посібники, учні краще розуміють прочитане або осягають ті моменти, які хотів виділити автор твору або і сам вчитель.

Плануючи свій урок, передусім я відмовляюся від уроків-копій відомих поурочних розробок, оскільки в них не знайшли вияву риси індивідуальної майстерності вчителя, особливості роботи з даним контингентом дітей. Також звертаю увагу на уроки «творчого» типу, які нагадують виставу з «феерверком» різноманітних педагогічних засобів і прийомів, застосуванням комп'ютерних програм, що дають змогу перевести на новий етап і підготовку вчителя до уроку, та і сам урок.

Методика застосування комп'ютера на уроках з різних предметів, у різні періоди навчання (не однакові вікові групи) не може бути однаковою. Адже і саме використання комп'ютера виконує тоді різні психологічні і педагогічні завдання.

Зміст навчального предмета, різноманітні можливості педагогічних програмних засобів, різний фаховий рівень підготовки вчителів у галузі комп'ютерних технологій впливають на методичні прийоми використання комп'ютера. Вирішальне значення мають також вікові особливості учнів та їх знайомство з комп'ютерною технікою. В своїй педагогічній роботі я

використовую комп'ютер, починаючи з 1 класу, на різних типах уроків: засвоєння нових знань; узагальнення і систематизація знань; комбіновані уроки.

Застосування комп'ютерної техніки робить привабливими і посправжньому сучасними уроки читання. Завдяки ІКТ відбувається індивідуалізація навчання, контроль і підведення підсумків проходять об'єктивно й вчасно.

Узагальнивши результати наукових досліджень і досвід творчих педагогів, учителів-новаторів, можна виділити наступні позитивні моменти використання ІКТ для інтенсифікації уроків читання:

- підвищення цілеспрямованості навчання;
- посилення мотивації навчання;
- застосування активних методів і форм навчання;
- прискорення темпу навчальних дій;
- краще запам'ятовування, відтворення матеріалу тощо.

Важливе місце на уроках читання посідає використання презентацій під час вивчення біографій письменників.

Розглядом можливостей використання комп'ютера для розвитку мовленнєвої діяльності молодших школярів є вишукування зв'язків, які можна налагодити під час комп'ютерного навчання, а також допомога, яку надасть комп'ютер (в процесі такого використання вчителю для формування конкретних навичок).

Як показали дослідження, із використанням комп'ютера на уроках української мови (зокрема для розвитку зв'язного мовлення) намітилась певна різниця у формуванні здібності до абстрагування, рівня розвитку мовних якостей, що супроводжують процес мислення.

Використання наочних посібників (малюнків, схем, таблиць), які можна з успіхом виготовити з допомогою комп'ютера та роздрукувати на принтері навіть для кожного учня (або використовувати безпосередньо з монітора), багато в чому допоможе дітям в плані розуміння фактичного змісту твору. Адже школярі в цьому випадку мають змогу не лише чути голос вчителя (учня), який читає твір та бачити букви (абстрактний, знаковий елемент), але й дивитись на самих персонажів, аналізувати причинно-наслідкові зв'язки, виражально-зображувальні засоби, що їх застосував автор. Звичайно, такий вплив відразу на декілька органів чуттів, у різноманітних формах покращить процес сприймання учнями почутого і побаченого.

Виділивши за допомогою таких таблиць головне, вчитель забезпечить і належне розуміння основної думки твору учнями. Сприймання покращується і за рахунок елемента цікавості, який, звичайно присутній на уроках такого виду. Щодо уваги учнів, то треба зауважити, що за невмілого використання педагогом на уроці будь-якого засобу (чи то малюнка, чи то грамзапису) можливе зниження дитячої уваги, і тут на допомогу має прийти педагогічна майстерність учителя, його вміння вчасно запропонувати те, з чим він хоче працювати.

Чудовий вихід із такої ситуації я вбачаю у використанні комп'ютерних дидактичних засобів або засобів, розроблених за допомогою ПК.

В плані розробки дидактичних засобів, на мою думку, можливості комп'ютера дуже великі і до кінця далеко не вивчені. Хочу представити лише декілька визначальних із них.

1. **Створення наочності.** Наочні посібники можуть бути створені у будь-

якій програмі, що працює з графікою, а саме: WORD; COREL DRAW; ADOBE FOTOSHOP тощо. Також можна використовувати вже створену наочність, оцифрувавши її (за допомогою сканера) і доповнивши якісь свої елементи. Таблиці та схеми у початкових класах (особливо у 1) можна використовувати з малюнками.

2. Створення різноманітних завдань. На уроках РЗМ (розвитку зв'язного мовлення) величезне місце займає практична діяльність учнів, а саме виконання різноманітних завдань, як творчого, так і репродуктивного характеру.

За допомогою текстового редактора WORDPAD можна створювати дидактичні матеріали у вигляді текстових завдань, а з допомогою текстового процесора WORD такі завдання набудуть ще й графічних елементів. Аналогічні завдання можна використовувати як роздатковий матеріал (роздруковувати на папері) або (якщо дозволяють умови), за певних уявлень дитини про комп'ютер, виконувати прямо на комп'ютері.

Ще одним прикладом використання ППЗ для розвитку мовлення учнів є створення дидактичних пам'яток. Вони можуть мати наступну форму і зберігатись безпосередньо на комп'ютері у формі файлів, які дитина може відкрити, коли їй це необхідно.

Загалом величезний і багатофункціональний процесор WORD може використовуватись для досягнення наступних цілей:

- друк тексту;
- форматування;
- вставка малюнків, гіперпосилань, таблиць, графіків та ін.;
- вставка звукових та ін. файлів на сторінку;
- створення простих геометричних фігур.

3. Для розвитку мовленнєвої діяльності школярів, як на уроках читання, письма, так і на решті уроків величезне значення мають **проблемні ситуації**, саме розв'язання і пояснення яких потребує належного словесного оформлення. Такі проблемні ситуації пропонуються молодшим школярам у формі запитань:

- Чому?
- Чому так вважаєш?
- Обґрунтуй відповідь.
- Що б ти порадив герою казки (оповідання)?

Я пропоную використовувати презентації POWERPOINT для розробки проблемних ситуацій. POWERPOINT – це програма, у якій можна створювати різноманітні презентації із почерговою зміною слайдів. На слайдах можна розставляти графіку, звук та ін. Ще однією з найпоширеніших програм у стандартному наборі є графічний редактор PAINT. Окрім використання PAINT вчителем, він паралельно може використовуватись учнями, для розвитку зв'язного мовлення. Виконуючи найпростіші завдання, з коментуванням своєї роботи, вже з першого класу учні будуть розвивати своє мовлення на різних уроках.

Види робіт, які можна запропонувати для виконання учнями:

- ✓ коментоване малювання;
- ✓ коментоване розфарбовування малюнка;
- ✓ коментоване перенесення частин малюнка для створення нового зображення тощо.

Висновки. Аналіз отриманих результатів та відповідної літератури

дозволив сформулювати деякі загальні положення щодо використання комп'ютера на уроках української мови для створення дидактичних засобів у навчанні грамоти.

Зміст навчального предмета, різноманітні можливості педагогічних програмних засобів, не однаковий фаховий рівень підготовки вчителів у галузі комп'ютерних технологій впливають на методичні прийоми використання комп'ютера. Вирішальне значення мають також вікові особливості учнів та їх знайомство з комп'ютерною технікою.

Список використаної літератури

1. Агапова Р. Про три покоління комп'ютерних технологій обучения в школе. // Информатика и образование. – 1994. – №2. – С.96-98.
2. Белавина И.Г. Сприйняття дитиною комп'ютера й комп'ютерних ігор. // Питання психології. – 1993. – №3.
3. Ветрова І. Г., Вербунко В. А. Використання комп'ютера у навчанні молодших школярів і його вплив на формування їхньої психіки // Комп'ютер у школі та сім'ї – 2001 – № 2. – С. 22 – 25.
4. Витухновская А.А., Марченко А.С. Проектирование технологии подготовки к обучению младших школьников с использованием компьютера. // Информатика и образование. – 2004.-№8. – С.83-87
5. Гевал М. Д. Загальні принципи використання комп'ютера на уроках різних типів // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2011. - №3. – С. 34–37.
6. Мельник Ю. Формування інтелектуального компонента культури розумової праці молодших школярів засобами інформаційних технологій // Наукові записи ТНПУ ім. В. Гнатюка. Педагогіка. – Тернопіль. – 2002. – С.50–55.
7. Морзе Н. В. Методика навчання інформатики: Навч. посіб.: У 4 ч. /За ред. акад. М. І. Жалдака. — К.: Навчальна книга, 2003. — Ч. I: Загальна методика навчання інформатики. — 254 с.
8. Наумчук М.М. Сучасний урок української мови у початковій школі. – Тернопіль, - 2001 р.
9. Славівська В. К. Модульне навчання на уроках української мови в початкових класах // Початкове навчання та виховання. – Харків. – 2004. - №2. – С. 2-8.
10. Тур С. Н., Бокучава Т. П. Первые шаги в мире информатики. Методическое пособие для учителей 1-4 классов. — СПб.: БХВ-Петербург, 2002. — 544 с.